

ЛІНГВОДИДАКТИКА

УДК 811.111:378.018.43:34

DOI 10.25128/2415-3605.21.1.11

СВІТЛАНА ВИСОТЧЕНКО

orcid.org/0000-0003-0393-4928

s.vysotchenko@knute.edu.ua

старший викладач

Київський національний торговельно-економічний університет

вул. Кіото, 19, м. Київ

ІРИНА МАЛИНОВСЬКА

orcid.org/0000-0002-0867-3715

i.malynovska@knute.edu.ua

старший викладач

Київський національний торговельно-економічний університет

вул. Кіото, 19, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Здійснено огляд ключових особливостей викладання іноземних мов в умовах дистанційного навчання. Встановлено, що в основі сучасних парадигм освіти лежать науково-теоретичні поняття, які відображають основні риси дійсності. До них належать особистісно зорієнтоване навчання, індивідуалізація і диференціація навчальної діяльності, формування мотивації навчання, саморозвиток студентів та ін. Ці концептуальні ідеї освіти успішно реалізуються в сучасному інформаційно-освітньому середовищі, що забезпечує організацію навчального процесу за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій як очно, так і дистанційно. Сучасні парадигми навчання іноземних мов відображають основні риси існуючої системи освіти. Розглянуто дистанційне навчання як один з актуальних напрямків модернізації освіти, а також особливості викладання іноземних мов в умовах дистанційного навчання. Вказано, що процес впровадження дистанційного навчання в систему освіти в різних країнах має свої особливості. Специфіка предмета «Іноземна мова» передусім пов'язана з тим, що провідним компонентом змісту навчання іноземної мови є не основи науки, а способи діяльності – навчання різним видам мовленнєвої діяльності: говорінню, аудіюванню, читанню та письму. Вона співвідноситься зі специфікою дистанційного навчання, основними особливостями якого є мережева (віддалена) взаємодія всіх учасників навчального процесу і порівняно більший обсяг самостійної роботи, що проводиться в режимі «Just in time», інтерактивність, відбір і структурування навчального матеріалу (автентичні тексти), педагогічні технології та ін. Підсумовано, що дистанційне навчання є мотивуючим фактором у вивченні іноземних мов, сприяє досягненню особистісних, метапредметних, предметних результатів навчання, а в кінцевому рахунку – мети навчання іноземних мов: формування інішомовної комунікативної компетентності.

Ключові слова: дистанційне навчання, електронне навчання, специфіка, іноземна мова, інтернет-ресурс, блог, Веб 2.0.

СВЕТЛАНА ВИСОТЧЕНКО

старший преподаватель

Киевский национальный торговле-экономический университет

ул. Киото, 19, г. Киев

старший преподаватель
Киевский национальный торгово-экономический университет
ул. Киото, 19, г. Киев

ОСОБЕННОСТИ ПРЕПОДАВАНИЯ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ В УСЛОВИЯХ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ

Отмечено, что в основе современных парадигм образования лежат научнотеоретические понятия, отражающие основные черты действительности. К ним относятся личностно-ориентированное обучение, индивидуализация и дифференциация учебной деятельности, формирование мотивации учения, саморазвитие обучаемых и др. Данные концептуальные идеи образования успешно реализуются в современной информационно-образовательной среде, обеспечивающей организацию учебного процесса с помощью информационно-коммуникационных технологий как очно, так и дистанционно. Современные парадигмы обучения иностранным языкам отражают основные черты современной системы образования. Дистанционное обучение рассмотрено как одно из актуальных направлений модернизации образования, а также особенности дистанционного обучения иностранным языкам. Указано что специфика предмета «Иностранный язык» соотносится со спецификой дистанционного обучения, основными особенностями которого являются сетевое (удалённое) взаимодействие всех участников учебного процесса и сравнительно больший объём самостоятельной работы, проводимой в режиме «Just in time», интерактивность, отбор и структурирование учебного материала (аутентичные тексты), педагогические технологии и др. Дистанционное обучение является мотивирующим фактором в изучении иностранных языков, способствует достижению личностных, метапредметных, предметных результатов обучения и, в конечном счёте, достижению цели обучения иностранным языкам: формированию иноязычной коммуникативной компетентности.

Ключевые слова: дистанционное обучение, электронное обучение, специфика, иностранный язык, интернет-ресурс, блог, Веб 2.0.

SVITLANA VYSOTCHENKO

Senior Lecturer
Kyiv National University of Trade and Economics
19 Kyoto Str., Kyiv

IRYNA MALYNOVSKA

Senior Lecturer
Kyiv National University of Trade and Economics
19 Kyoto Str., Kyiv

PECULIARITIES OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES IN TERMS OF DISTANCE LEARNING

The article reviews the key peculiarities of teaching foreign languages in the conditions of distance learning. It has been established that the basis of modern paradigms of education consists in scientific and theoretical concepts reflecting the main features of reality. These include personality-oriented learning, individualization and differentiation of educational activity, the formation of motivation to learn, self-development of students and etc. The given conceptual ideas of education are successfully implemented in modern information and educational environment. This provides the organization of the educational process due to information and communication technologies both in person and remotely. Modern paradigms of teaching foreign languages reflect the main features of the modern educational system. The article has considered distance learning as one of the actual areas of modernizing education, as well as the peculiarities of teaching foreign languages in terms of distance learning. It has been summarized that the process of introducing distance learning into the educational system in different countries has its own peculiarities. The specificity of the subject “Foreign language” is correlated with the specifics of distance learning, the main peculiarities of which are network (remote) interaction of all participants of the learning process and a relatively bigger scope of individual work conducted in the form of “Just in time”, interactivity, selection and structuring of educational materials (authentic texts), pedagogical technologies, etc. It has been concluded that distance learning is a motivating factor in learning foreign languages. It contributes to the achievement of personal, metadisciplinary,

subject learning outcomes and, ultimately, achieving the aim of learning foreign languages, that is forming foreign language communicative competence.

Keywords: *distance learning, electronic learning, specifics, foreign language, Internet resource, blog, Web 2.0.*

В основі сучасних парадигм освіти лежать науково-теоретичні поняття, що відображають основні риси дійсності. До них відносяться особистісно-орієнтоване навчання, індивідуалізація і диференціація навчальної діяльності, формування мотивації навчання, саморозвиток студентів та ін. Ці концептуальні ідеї освіти успішно реалізуються в сучасному інформаційно-освітньому середовищі, що забезпечує організацію навчального процесу за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій як очно, так і дистанційно.

Водночас Всесвітня декларація про освіту передбачає задоволення базових освітніх потреб кожної особистості, дає можливість вчитися пізнавати світ, розкривати талант і потенціал кожної людини з метою поліпшення власного життя і життя суспільства. Освітні реформи Європейського регіону спрямовані на пошук шляхів підвищення якості освіти, зокрема системного використання активних методів навчання, застосування в освітньому процесі сучасних інформаційних технологій дистанційного навчання.

Світовий процес переходу до постіндустріального, інформаційного суспільства, а також економічні, політичні та соціальні зміни, що відбуваються в Україні, зумовлюють необхідність прискорення реформування системи вітчизняної освіти. Насамперед це стосується задоволення освітніх потреб громадян упродовж усього життя, забезпечення доступу до освітньої і професійної підготовки всіх, хто має необхідні здібності та адекватну підготовку з огляду на інтеграцію вищої освіти до європейського освітнього простору. У контексті цього розвивається нова, перспективна форма організації навчального процесу – дистанційне навчання, що відкриває широкі можливості для надання освітніх послуг у необмеженому географічними критеріями просторі. Сучасні парадигми навчання іноземних мов відображають основні риси сучасної системи освіти.

Розглянемо дистанційне навчання як один з актуальних напрямків модернізації освіти, а також особливості дистанційного навчання іноземних мов. Роль іноземної мови як засобу міжкультурної комунікації помітно зростає в сучасних умовах соціально-економічного та політичного розвитку України. Комп'ютерні технології, інтернет-ресурси, цифрові пристрої, технології Веб 2.0, дистанційне навчання все інтенсивніше застосовуються в системі освіти. Однак безсистемність, нерегламентованість використання сучасних інформаційних технологій в навчальному процесі виявляє проблему педагогічного характеру: відсутність у педагогів чіткого розуміння, які дидактичні, психолого-педагогічні завдання можна вирішувати за допомогою нових технологій.

Мета статті – визначити особливості викладання іноземних мов в умовах дистанційного навчання.

Детальне вивчення сучасної наукової літератури засвідчило, що процес впровадження дистанційного навчання в систему освіти в різних країнах має свої особливості. Це залежить від державної політики країни: або дистанційне навчання визнається однією з форм отримання освіти поряд з іншими формами навчання, або дистанційні освітні технології використовуються в системі освіти як засоби навчання.

Так, відповідно до «Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні», запровадженої постановою МОН України ще у 2000 р. [6], дистанційна освіта є формою навчання, що реалізується переважно через технології дистанційного навчання, які поділяються на педагогічні та інформаційні. Педагогічні технології дистанційного навчання відрізняються від традиційних, адже ґрунтуються на опосередкованому спілкуванні викладачів зі студентами, що здійснюється шляхом телекомунікаційного зв'язку та методології індивідуальної роботи студентів зі спеціальним чином підготовленими електронними матеріалами.

Відповідно інформаційні технології – це технології створення вищезгаданих матеріалів, їх передавання та збереження, а також організації і супроводу процесу дистанційного навчання через засоби телекомунікаційного зв'язку. Разом з тим в науковій літературі йдеться про те, що нині дистанційне навчання відбувається на спеціально створених платформах, функціонування яких забезпечують онлайн-сервіси [1, с. 64].

Платформу дистанційного навчання, у найбільш загальному вигляді, можна визначити як програмне забезпечення, що уможливує реалізацію педагогічних та інформаційних технологій дистанційного навчання шляхом автоматизації створення і отримання знань у системі дистанційного навчання, а також завдяки наявності засобів, необхідних для трьох основних користувачів – викладача, студента та адміністратора [5, с. 3].

Онлайн-сервіси – це інтернет-ресурси, що надають різноманітну інформацію та послуги користувачам, включаючи й можливості їх онлайн-спілкування. Платформи дистанційного навчання та онлайн-сервіси бувають комерційними та безкоштовними. Комерційні платформи мають низку переваг, а саме: функціональність, безпека, надійність, належний рівень підтримки користувачів, регулярні оновлення та нові версії, можливість налаштування, наявність технічної підтримки [1, с. 65].

У межах дослідження вважаємо за необхідне уточнити зміст понять «дистанційне навчання», «електронні навчальні курси» та «дистанційні освітні технології». Так, Н. Басараба розглядає дистанційне навчання і як форму, і як одну зі складових всієї системи освіти. «Дистанційне навчання – це форма навчання, при якій взаємодія педагога і студентів, та студентів між собою здійснюється на відстані і відображає всі властиві навчальному процесу компоненти (цілі, зміст, методи, організаційні форми, засоби навчання), що реалізуються специфічними засобами інтернет-технологій або іншими засобами, які передбачають інтерактивність» [1, с. 64].

Натомість в сучасному нормативно-правовому забезпеченні, що регулює функціонування вищої освіти, про дистанційне навчання як одну з форм навчання нічого не сказано. Водночас у низці нормативно-правових актів йдеться про використання дистанційних освітніх технологій і електронного навчання:

- під дистанційними освітніми технологіями розуміються освітні технології, реалізовані переважно із застосуванням інформаційно-телекомунікаційних мереж при опосередкованій (на відстані) взаємодії студентів і педагогічних працівників.
- під електронним навчанням розуміється організація освітньої діяльності із застосуванням інформації, яка міститься у відкритих базах даних. Під час реалізації освітніх програм та інформаційних технологій забезпечується обробка технічних засобів, а також інформаційно-телекомунікаційних мереж, які забезпечують передачу зазначеної інформації, взаємодію студентів і педагогічних працівників.

Наша позиція заснована на теоретичних розробках дистанційного навчання А. Гладир [2]. Тому дистанційне навчання ми розглядаємо як форму навчання в системі освіти. У науковій літературі представлено кілька класифікацій моделей дистанційного навчання за певними критеріями. Вперше класифікацію моделей дистанційного навчання запропонували С. Манджуліка та В. Редді, виокремивши три основні моделі навчальних закладів, які пропонують дистанційне навчання: віртуальне навчання у традиційному університеті, віртуальне навчання в гібридному університеті, віртуальна модель університету державної власності [3, с. 97]. Однак науковці не зазначили можливість віртуального навчання у відкритому університеті. Водночас, окреслені моделі автори поділяють таким чином: модель-консорціум з видачею випускникам сертифікатів (Consortium Certification Model), модель провайдер консорціуму, (Consortium Service – Provider Model), прибуткова модель (For Profit Model), корпоративна секторна модель (Corporate Sector Model), модель консорціум – глобальна багатонаціональна модель (Global Multinational Model) [3, с. 98].

Орієнтація на реалізацію високого потенціалу комп'ютерних і телекомунікаційних технологій як однієї з основних тенденцій сучасної освітньої системи, зумовила класифікацію моделей дистанційного навчання залежно від домінуючих у навчанні технологій, а також загального підходу до навчання:

– *консультаційна модель*, яка передбачає регулярне відвідування слухачем консультаційного (навчального) центру для прослуховування лекцій, консультацій з викладачами та оцінювання виконаних самостійних робіт [2] (рис. 1). Перебіг навчального процесу контролюється в консультаційному центрі тьюторами.

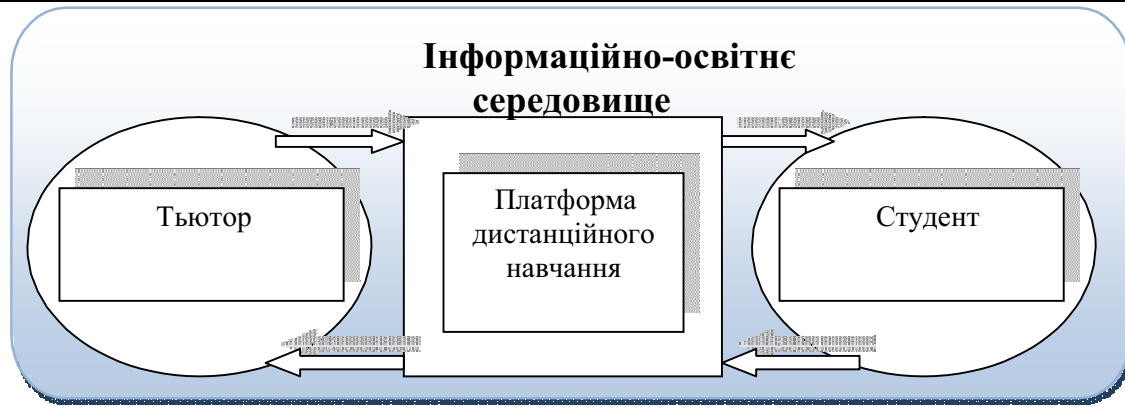

Рис. 1. Консультаційна модель дистанційного навчання.

– асинхронна модель, в основі якої лежить процес регулярного обміну між викладачем і слухачами навчальними матеріалами, домашніми завданнями і результатами (поштою, електронною поштою або іншими каналами зв'язку: телефон, факс, комп'ютерні мережі тощо) без особистого контакту. Необхідними дидактичними умовами реалізації цієї моделі є надійна система зв'язку, послідовна структура навчальних матеріалів та наявність викладачів, здатних оперативно та кваліфіковано оцінити роботу студента. Водночас є можливість доповнення асинхронної моделі особистими зустрічами й одиничними лекціями (рис. 2);

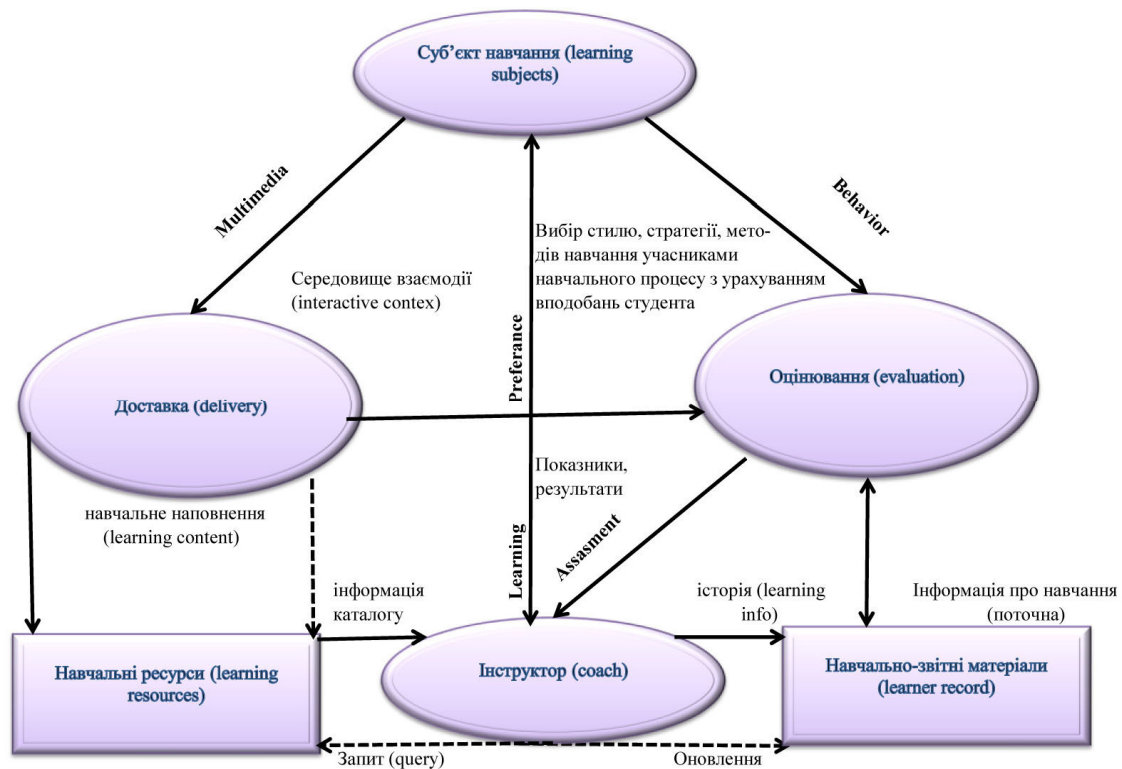

Рис. 2. Модель змішаного самонавчання.

– модель регульованого самонавчання спрямовується на активну самостійну роботу слухачів шляхом вільного вибору часу і місця навчання, кількості часу, що витрачається на навчання, вибір дати початку курсу і складання іспиту. Необхідною умовою реалізації цієї моделі є урахування методичної та дидактичної специфіки в розробці навчального матеріалу (рис. 3).

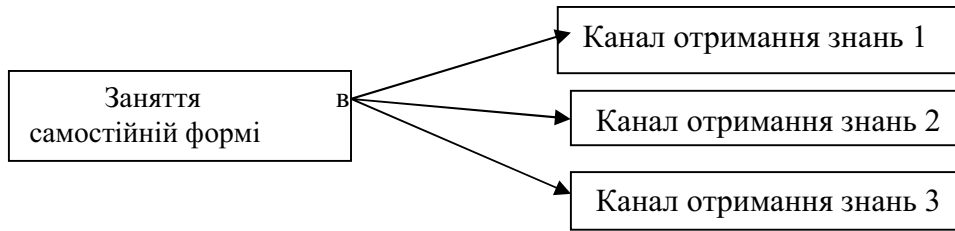

Рис. 3. Модель регульованого самонавчання.

Отже, зазначимо, що окреслені технології дистанційного навчання дозволяють здійснювати освітній процес на відстані, при цьому не тільки не втрачаючи якість вказаного процесу, а навпаки, підвищуючи його за рахунок індивідуалізації, активних методів навчання, двосторонньої взаємодії викладача і слухачів. Крім того, до переваг дистанційного навчання відносяться такі характерні риси, як гнучкість, модульність, технологічність, оновлення ролі педагога, підвищення мотивації та самоорганізації слухачів.

Специфіка кожної моделі дистанційного навчального процесу зумовлює відбір і структурування змісту навчання, методів, організаційних форм і засобів навчання. Нині всі позначені моделі дистанційного навчання застосовуються у практиці освіти як за кордоном, так і в нашій країні для вивчення студентами іноземних мов. Звернення до особливостей викладання іноземних мов в умовах дистанційного навчання в сучасному інформаційно-освітньому середовищі засвідчило той факт, що така специфіка зумовлена навчальним предметом «Іноземна мова». Специфіка цього предмета полягає в тому, що провідним компонентом змісту навчання іноземної мови є не основи науки, а способи діяльності – навчання різним видам мовленнєвої діяльності: говорінню, аудіюванню, читанню та письму.

Ще однією особливістю предмета «Іноземна мова» можна вважати безпредметність, що розуміється як можливість спілкуватися на будь-які теми, що відповідають віку та інтересам студентів. Беручи до уваги той факт, що мова є носієм інформації (відомості про історію, культуру країни, що вивчається, відомості з інших галузей знання та ін.), метою навчання іноземної мови є формування комунікативних умінь (комунікативної компетентності), а не вивчення деякого кола ідей, понять. Виняток становлять лінгвістичні поняття і знання про систему мови, необхідні для функціонування мови як засобу спілкування. Таким чином, іноземна мова виступає і як мета, і як засіб навчання.

Істотною відмінністю предмета «Іноземна мова» від предмета «Рідна мова» є щільність спілкування (обсяг мовної практики) [5]. Сфери спілкування рідною мовою великі, а спілкування іноземною мовою обмежено рамками занять (кількістю годин на тиждень). У розрізі сказаного вважаємо, що специфіка предмета «Іноземна мова» співвідноситься зі специфікою дистанційного навчання, основними особливостями якого є мережева (віддалена) взаємодія всіх учасників навчального процесу і порівняно більший обсяг самостійної роботи, що проводиться в режимі «Just in time», інтерактивність, відбір і структурування навчального матеріалу (автентичні тексти), педагогічні технології та ін. Робота з інформацією на основі читання текстів і перегляду відеоматеріалів іноземною мовою дозволяє використовувати ресурси інтернету, розширюючи зміст підручника автентичною і актуальною інформацією (останні події в світі (спортивні, культурні, політичні тощо), текстами носіїв мови (мовлення політичних діячів на конференціях, семінарах, інформацією провідних телепередач (фільми, відеоролики, електронні бібліотеки та ін.).

Отримана студентами актуальна автентична інформація сприяє підвищенню мотивації до вивчення іноземної мови. Потенційна кількість індивідуальних освітніх траєкторій в цьому разі виявляється істотно більшою, ніж в традиційному навчанні. Однак в наш час далеко не будь-який текст з інтернет-ресурсів вдається використовувати в навчальному процесі, оскільки не всі тексти придатні безпосередньо для навчальних цілей [8, с. 215].

Тут принагідно відзначимо, що збільшити обсяг мовного спілкування або щільність спілкування студентів іноземною мовою як в усній, так і в письмовій формах можливо засобами інтернет-технологій, веб 2.0. (блог, форум, чат, скайп та ін.), мультимедійними засобами в рамках інтеграції очного і дистанційного навчання [5]; в рамках єдиного

інформаційно-освітнього середовища вищої професійної освіти (елективний курс, мережева модель дистанційного навчання) [10].

Зокрема, сьогодні широко використовуються блоги з метою розширення іншомовних лінгво-комунікативних знань, вмінь, навичок студентів. Блог – це засіб для публікації матеріалів в мережі з можливістю доступу до їх читання, а також платформа для дистанційного навчання. Існує безліч серверів для створення блогів, наприклад, www.blogger.com: <http://www.ning.com>. За допомогою блогу можна вирішувати такі дидактичні завдання, як навчання різним видам читання, письма, усного та писемного мовлення [4, с. 56–57].

Зауважимо, що спілкування з носіями мови відіграє істотну роль в оволодінні студентами іноземною мовою. Тому ще одним засобом дистанційного навчання є участь здобувачів освіти в міжнародних освітніх проєктах, що дозволяє організувати спілкування іноземною мовою з її носіями. Зокрема, ведемо мову про сайти міжнародних проєктів: Європейська шкільна мережа (<http://www.eun.org>), iEARN (<http://iearn.org>), KIDLINK (www.kidlink.org) та ін. [11; 12; 13; 14]. Так, наприклад, використовуючи можливості сайту для голосового зв'язку (www.voxop.com), викладач може організувати студентів для голосового спілкування у контексті вивчення навчальної тематики онлайн в рамках дистанційного курсу, збільшуючи цим обсяг спілкування іноземною мовою.

Окрім того, зважаючи на те, що спілкування людей в сучасному інформаційному світі здійснюється за допомогою цифрових пристроїв різних видів (мобільні телефони, смартфони, айфони, планшетні компютери та ін.), припускаємо, що збільшити щільність мовної практики студентів іноземною мовою в умовах дистанційного навчання можна також шляхом використання можливостей концепції BYOD (bring your own device) і технологій «Just in time».

Таким чином на сучасному етапі розвитку українського суспільства відбуваються кардинальні зміни, що породжують чимало соціальних, економічних, політичних і культурних проблем, вирішення яких можливе завдяки підготовці фахівців, здатних творчо та нестандартно вирішувати професійні завдання. Сучасні інформаційні технології надали поштовх до модернізації усіх сфер діяльності людини, зокрема й освітньої, що сприяло появі нових педагогічних технологій, методів, форм і засобів навчання. Головним завданням системи мовної освіти є підготовка майбутнього фахівця відповідного рівня і профілю, компетентного і відповідального, такого, який вільно володіє своєю професією та орієнтується в суміжних сферах діяльності, готового до ефективної комунікації іноземною мовою в сучасних умовах. Нині однією з вимог функціонування ЗВО у період тотальної інформатизації освіти є використання системи дистанційної освіти.

Дистанційне навчання є мотивуючим фактором у вивченні іноземних мов, сприяє досягненню особистісних, метапредметних, предметних результатів навчання і, зрештою досягнення мети навчання іноземних мов: формування іншомовної комунікативної компетентності. Особливостями упровадження дистанційного навчання у процесі вивчення студентами іноземних мов визначено: забезпечення мережевої (віддаленої) взаємодії всіх учасників навчального процесу; значний обсяг самостійної роботи, що проводиться в режимі «Just in time»; інтерактивність дистанційного навчання; можливість використання автентичного навчального матеріалу (автентичні тексти, діалоги тощо); занурення студентів у віртуальне середовище однодумців, яке формується за допомогою соціальних мереж, блогів, створення веб-ресурсів (наприклад, на базі Wiki) та ін. Перед педагогічною наукою постає завдання методичного освоєння існуючих сучасних засобів навчання, дослідження нових технічних засобів, перспективних в навчанні іноземної мови.

Отримані дані засвідчують необхідність подальших досліджень щодо визначення способів організації дистанційного навчання іноземної мови, типів матеріалів, які можуть використовуватися у цьому процесі, та способів їх укладання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Басараба Н. Платформа дистанційного навчання Moodle та її використання в організації навчального процесу. *Нова педагогічна думка*. 2013. № 2. С. 63–66.
2. Гладир А. І. Системи дистанційного навчання – огляд програмних платформ. URL: http://www.kdu.edu.ua/statti/Tezi/Tezi_2012/43.pdf
3. Деміда Б. Системи дистанційного навчання: огляд, аналіз, вибір. *Комп'ютерні науки та інформаційні технології*. 2011. № 694. С. 98–107.

4. Дистанционные образовательные технологии: проектирование и реализация учебных курсов / М. Б. Лебедева, С. В. Агапонов, М. А. Горюнова и др. СПб.: БХВ – Петербург, 2010. 336 с.
5. Дуніна І. М. Платформи дистанційного навчання в університетах Франції. *Науковий вісник Донбасу*. 2011. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2011_4_7
6. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. URL: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>
7. Обзор LinguaLeo – онлайн сервиса для изучения английского языка. URL: <http://langformula.ru/lingualeo>
8. Осадчий В. В. Система дистанційного навчання університету. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького*. 2010. № 5. С. 214–225.
9. Сисоєва С. О. Системи дистанційного навчання: порівняльний аналіз навчальних можливостей. URL: <http://www.universum.kiev.ua/attachments/article/234/url.pdf>
10. Современные платформы для дистанционного обучения: широкий выбор, безграничные возможности. URL: <http://hrdocs.ru/poleznaya-informacziya/sovremennyye-platformyi-dlya-distanczionnogo-obucheniya-shirokij-vybor,-bezgranichnyie-vozmozhnosti>
11. Busuu – обзор онлайн-сервиса для изучения 12 языков. URL: <http://langformula.ru/busuu>
12. Classroom – интерактивный сервис Google для учителей и учащихся. URL: <http://www.pcweek.ru/its/article/detail.php?ID=163279>
13. Lang-8 – практикуем письменный английский язык. URL: <http://langformula.ru/lang-8>
14. Moodle. URL: <https://moodle.org/>

REFERENCES

1. Basaraba, N. (2013). Platforma dystantsijnoho navchannia Moodle ta i vykorystannia v orhanizatsii navchalnoho protsesu [Moodle distance learning platform and its possibilities in the organization of the teaching process]. *Nova pedahohichna dumka* [New Pedagogic Thought]. No 2, p. 63 – 66.
2. Hladyr, A. I., Zacheпа, N. V., Motrunich, O. O. (2015). Systemy dystantsijnoho navchannia – ohliad prohramnykh platform [Distance learning systems – an overview of platforms]. Access mode: http://www.kdu.edu.ua/statti/Tezi/Tezi_2012/43.pdf
3. Demida, B., Sahajdak, S., Kopyl, I. (2011). Systemy dystantsijnoho navchannia: ohliad, analiz, vybir [Distance learning systems: overview, analysis, choice]. *Kompyuterni nauky ta informatsiini tehnolohii* [Computer science and informational technologies]. No 694, p. 98–107.
4. Lebedeva, M. B., Ahaponov, S. V., Horiunova, M. A. (2015). Distancionnye obrazovatelnyie tehnologi: proektirovanie i realizacia uchebnykh kursov [Distance learning technologies: preparing and teaching courses]. St. Petersburg, BHV-Peterburg, 2010. 336 p.
5. Dunina, I. M. (2011). Platformy dystantsijnoho navchannia v universytetakh Frantsii [Distance learning platforms in French universities]. *Naukovyi visnyk Donbasu*. N. 4. Access mode: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2011_4_7
6. Kontseptsiiia rozvytku dystantsijnoi osvity v Ukraini [Distance learning development concept in Ukraine]. Access mode: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>
7. Obzor LinguaLeo – onlajn servisa dlja izuchenija anglijskogo jazyka [Overview of LinguaLeo – an online service for English language learning]. Access mode: <http://langformula.ru/lingualeo>
8. Osadchyi, V. V. (2010). Systema dystantsijnoho navchannia universytetu [University distance learning system]. *Naukovyi visnyk of Melitopol State Pedagogical University named after Bohdan Khmelnytsky*, N. 5, p. 214–225.
9. Sysoyeva, S. O. (2015). Distance learning systems: a comparative analysis of teaching possibilities. Access mode: <http://www.universum.kiev.ua/attachments/article/234/url.pdf>
10. Sovremennyye platformy dlja distancionnogo obucheniya: shirokij vybor, bezgranichnyie vozmozhnosti [Modern distance learning platforms: great choice, unlimited possibilities]. Access mode: <http://hrdocs.ru/poleznaya-informacziya/sovremennyyeplatformyi-dlya-distanczionnogo-obucheniya-shirokij-vyibor,-bezgranichnyie-vozmozhnosti>
11. Busuu – obzor onlajn-servisa dlja izuchenia 12 jazykov [Busuu – overview of the online service for learning 12 languages]. Access mode: <http://langformula.ru/busuu>
12. Classroom – interaktivnyj servis Google dlja uchitelej i uchashchisja [Classroom – Google interactive service for teachers and students]. Access mode: <http://www.pcweek.ru/its/article/detail.php?ID=163279>
13. Lang-8 – praktikuem pis'mennyj anglijskij jazyk [Lang-8 – let's learn English writing]. Access mode: <http://langformula.ru/lang-8>
14. Moodle. Access mode: <https://moodle.org/>